

december 2018

Stališče mreže Plan B za Slovenijo o energetskega prehodu v luči podnebnih sprememb

V luči podnebnih sprememb, onesnaženja planeta in tveganj, ki jih prinaša raba fosilnih virov, prepoznavamo potrebo po spremembah v energetiki.

Da preprečimo segrevanje planeta in hujše naravne in družbene katastrofe ter da zmanjšamo grožnjo biotski pestrosti in kakovosti bivanja ljudi, je potreben pravični podnebno-energetski prehod z glavnima poudarkoma na zmanjšanju rabe energije in opustitvi rabe fosilnih virov, kar bo prispevalo k bolj trajnostnemu in sonaravnemu življenju.

Zavzemamo se za:

- **Korenito znižanje porabe energije.** Zgolj prehod na obnovljive vire energije (OVE) bi bil ob današnji porabi energije okoljsko nevzdržen in bi pomenil enormen pritisk na prostor in naravo, zato je korenito zmanjšanje rabe energije prioriteta naloga ter na prvem mestu potrebnih ukrepov. To pomeni, da spremembe niso potrebne zgolj v sektorju energetike, temveč v vseh vidikih našega življenja in moderne civilizacije. Možnost za veliko zmanjšanje porabe energije so npr. pri energetske sanaciji stavb in v energetske intenzivni industriji.
- **Povečano učinkovitost rabe energije.** Sorodni ukrep znižanju porabe energije je povečana učinkovitost njene rabe. V procesih, kjer rabimo energijo, jo je treba uporabljati čim bolj učinkovito in racionalno. Skupaj z znižanjem porabe energije je to najbolj trajnosten korak za rešitev podnebne krize.
- **Hitro zmanjšanje ter prenehanje rabe fosilnih virov.**
- **Vključitev zunanjih stroškov v končno ceno energije ter odpravo okolju škodljivih subvencij v vseh oblikah.** S temi ukrepi bi uveljavili načelo »onesnaževalec plača«, treba je tudi zagotoviti namensko porabo teh sredstev, npr. za projekte zniževanja porabe energije, nove projekte OVE ter druge trajnostne in okoljske sprejemljive rešitve. Pri končni ceni energije je torej potrebno upoštevati tudi eksterne stroške. Ukiniti je treba okolju škodljive subvencije ter poskrbeti za pravično porazdelitev bremen v družbi.
- **Smotrno izkoriščanje obnovljivih virov energije.** Energijo, ki jo vseeno potrebujemo, moramo pridobivati na okolju in družbi čim manj škodljiv način. Takšno rešitev predstavljajo obnovljivi viri energije. Tudi pri slednjih je treba paziti, da so umeščeni na ustrezne lokacije, tako družbeno kot okoljsko.
- **Okoljsko in družbeno sprejemljivo izkoriščanje OVE ter njihovo umeščanje v prostor.** Za trajnostno proizvodnjo energije iz OVE je nujno potrebna njihova mešanica: od sončne energije,

vetra in hidroenergije do biomase in geotermalne energije. Vendar pri njihovi izrabi obstajajo številni pomisleki in omejitve, ki jih je potrebno predhodno preučiti.

- Potrebna bo kombinacija različnih virov, zato je treba razvijati in podpreti tiste OVE, ki so glede na razmere na posameznem geografskem območju okoljsko najbolj vzdržni – od proizvodnje njihovih delov in vzdrževanja, faze proizvodnje energije, vse do recikliranja oziroma ravnanja z odpadki.
- Trenutni tehnološki način izrabe hidroenergije ima lahko uničujoče posledice za okolje in naravo, zato je treba določiti, katere vodotoke želimo ohranjati v čim bolj naravnem stanju.
- Pri umestitvi vetrnic v prostor je treba najprej upoštevati primernost območja iz vidika vetrovnosti. Sledi proučevanje vpliva umestitve vetrnice v prostor glede na pomen in stanje narave na izbranem območju, predvsem glede na vpliv na potencialno ranljive vrste. Poleg tega se vetrnic ne bi smelo umeščati v zaščitena območja, ki so naravna vrednost sama po sebi. Nato je na vrsti iskanje konsenza z lokalno skupnostjo, ki se mora s projektom prav tako strinjati in biti tudi soudeležena pri delitvi finančnih koristi.
- Pri uporabi biomase je treba zagotoviti sonaravno izkoriščanje gozdov ter izrabo biomase za energetske namene v tehnološko dovršenih napravah, ki čim manj onesnažujejo okolje.
- **Skupnostno rabo obnovljivih virov energije.** Če ne gre za majhne individualne projekte namenjene individualni samooskrbi, morajo biti projekti OVE usmerjeni k skupnostnim projektom, v katere je pri razvoju, uresničevanju, implementaciji in tudi v fazi delovanja vključena tudi skupnost, še posebej lokalna. Na ta način lahko zagotovimo, da bo lokalna skupnost podpirala projekt in bo imela od njega tudi sama koristi. Obnovljivi viri energije prebivalcem omogočajo, da postanejo pomemben akter v energetskega sistema, ne le kot porabnik, temveč tudi kot proizvajalec.
- **Demokratizacijo in decentralizacijo energetskega sistema.** Decentralizacija pomeni prehod od velikih centraliziranih obratov za proizvodnjo električne energije k manjšim, distribuiranim enotam OVE. Omogoča, da v energetskega sektorja vstopijo novi akterji ter nove institucionalizirane oblike lastništva in organiziranja, kar neizogibno vodi v demokratizacijo sektorja. S slednjo se zmanjša moč obstoječih velikih energetskega podjetij in drugih dominantnih akterjev ter se razprši med številne, manjše akterje. Poleg tega demokratizacija lahko pripomore tudi k reševanju okoljskih problemov, saj manjše proizvodne enote temeljijo na izkoriščanju OVE.